

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**77-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

16 травня – 22 травня 2025 р.

РОЗВИТОК І УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНОЮ МЕРЕЖЕЮ МІСТА

Сучасне місто являє собою комплексну соціально-економічну структуру, що охоплює виробничі, транспортні, людські та екологічні взаємозв'язки, які реалізуються через різні форми взаємодії та комунікації. Функціонування такої системи потребує відповідної інфраструктурної підтримки.

Територіальне розширення міст та зростання населення зумовлюють необхідність розвитку транспортних систем, що особливо помітно у великих містах (з населенням понад 250 тисяч осіб), де функціонують різноманітні види міського транспорту. Взаємозв'язок між розвитком міста і транспорту проходить кілька етапів: спочатку транспортні зв'язки створюють можливості для міського розвитку, потім зростання міста викликає потребу в розширенні транспортної мережі, а покращення транспортного обслуговування сприяє подальшій урбанізації.

Громадський транспорт займає ключову позицію в міському розвитку, виконуючи соціальну функцію регулярного та надійного обслуговування населення при відносно низьких витратах. Міський транспорт забезпечує пасажирські перевезення, зв'язок між усіма районами міста, ефективну систему комунікацій, доставку товарів та доступ до віддалених районів.

Формування сучасних транспортних систем повинно орієнтуватися не лише на виконання соціальної функції, але й на загальний розвиток і процвітання міста. Сучасні цілі громадського транспорту включають виконання соціальних зобов'язань перед громадянами, які не мають власних автомобілів, підтримку економічної стабільності обслуговуваних районів та мінімізацію впливу на навколишнє середовище. Отже, міський транспорт є невід'ємною, важливою складовою міської інфраструктури, а забезпечення його безперебійної роботи – актуальне питання місцевого значення, що має вирішуватися органами місцевого самоврядування в межах Конституції та законів України. Об'єкти транспортної інфраструктури розташовані та працюють на території населених пунктів, що є адміністративними центрами. Відповідно до ст. 5 Конституції України [1], носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Він здійснює владу безпосередньо й через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В адміністративно-територіальних одиницях, таких як місто, від імені громади приймає рішення та представляє її

інтереси місцева рада. Рада відповідно до закону утворює комунальні підприємства (у тому числі транспортні) та від імені громади реалізує право комунальної власності, що полягає у володінні, доцільному, економному, ефективному користуванні й розпорядженні на свій розсуд і в своїх інтересах відповідними об'єктами власності. Відтак, рада фактично виступає і суб'єктом управління, і об'єктом взаємодії у відносинах з транспортними організаціями на відповідній території. При цьому, відповідно до ст. 17 Закону України [2], відносини з транспортними комунальними підприємствами будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.

Громади мають у власності рухоме й нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси. Органи місцевого самоврядування розпоряджаються землями комунальної власності, а транспортні підприємства використовують землі громад. Крім того, органи місцевого самоврядування затверджують генеральні плани, відповідно до яких розробляються маршрути руху пасажирського транспорту. Таким чином, представницькі органи місцевого самоврядування мають реальну можливість впливу на розвиток транспортної інфраструктури міста.

Органи місцевого самоврядування мають право згідно із законодавством створювати комунальні підприємства з перевезення пасажирів. Отже, у населених пунктах місцева влада стає поряд з державою основним гравцем на ринку транспортних послуг. Діяльність міського транспорту є діяльністю з надання послуг громаді. Від імені громади замовниками транспортних послуг виступають органи влади, органи місцевого самоврядування та/або уповноважені ними юридичні особи, які замовляють транспортні послуги. Органи місцевого самоврядування, виходячи з повноважень, наданих їм Конституцією й законами України, здійснюють самоврядний контроль за пасажирськими перевезеннями та наданням якісних транспортних послуг.

Особливістю міського транспорту є й те, що він може перебувати в державній, комунальній та приватній власності. Складність полягає в тому, що вплив на державного й приватного перевізника з боку органів місцевого самоврядування є обмеженим. Разом із цим ці органи мають можливість впливати на надавачів транспортних послуг шляхом укладання або не укладання угод, визначення умов договорів тощо.

Сучасний розвиток міської транспортної мережі можна покращити шляхом удосконалення її внутрішніх факторів функціонування.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/ 96-ВР/ – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/#Text>.

2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97#Text>